

Prevajalci slovenske književnosti po letu 1989

Monika Gawlak

Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Filologiczny, Sosnowiec

Članek opisuje položaj, vloge in načine delovanja izbranih prevajalcev slovenske književnosti na Poljskem po letu 1989. Za predstavitev vpliva spremenjenih zunanjih okoliščin na njihove odločitve uporablja teorijo francoskega sociologa Pierra Bourdieuja. Pojmi (družbenega, literarnega) polja, habitusa, kapitala, *illusia* in akterja, na katerih temelji Bourdieujeva koncepcija družbenega sveta, omogočajo opis dejavnikov prevajalskega procesa kot družbene in kulturotvorne dejavnosti.

Ključne besede: slovenska književnost, poljski prevajalci, vloge prevajalca, Pierre Bourdieu

Po letu 1989 je na Poljskem izšlo veliko več prevodov slovenske književnosti kot dotlej. Vzroke za to je iskati v zunanjih (osamosvojitve Slovenije, sprememba družbene ureditve itd.) in notranjih dejavnikih, literarnoestetskih spremembah, ki so vplivale na položaj prevajalca ter predrugačile njegovo družbeno vlogo in način delovanja. Teorija francoskega sociologa Pierra Bourdieuja, ki ponuja obsežen nabor pojmov in celovit model za raziskovanje in opis različnih družbenih in kulturnih resničnosti ter načinov delovanja v njihovem okviru, nam omogoča, da te spremembe proučimo in pokažemo na glavne dejavnike prevajalskega procesa kot družbene in kulturotvorne dejavnosti. Pojmi (kulturnega ali literarnega) polja, habitusa, kapitala in akterja so temelj sociološke koncepcije Pierra Bourdieuja in njegove misli o družbenem svetu. Literarno polje avtor razume kot izsek družbenega prostora, ki ga določajo konkretna dejanja in interakcije, kot kompleksen in bogat sistem institucij, napetosti in odvisnosti, ki literarno ali umetniško delo povezujejo z družbenim svetom (Bourdieu 2001: 327). Habitus pa je svojevrsten način obstoja in delovanja subjekta (akterja) v danem polju. Bourdieu ugotavlja, da vsi subjekti prihajajo v medsebojne odnose in tvorijo svojevrstno družbeno strukturo – polje. Vloga in način delovanja akterja sta odvisna od kapitala, s katerim razpolaga, predvsem ekonomskega, socialnega, kulturnega (kompetence) in simbolnega (prestiž, ugled) (Jankowicz 2014: 22). To delovanje Bourdieu imenuje tudi družbena igra. Po Bourdieuju je pristop k »igri« neposredno povezan z *illusiem*, gre za »vstop v *illusio*« (Bourdieu 2006: 94). Ta je temeljni pogoj za sodelovanje v družbeni igri, saj to igro osmišlja, ji podeljuje vrednost in je razlog

za investiranje vanjo. Habitus je »sestav dispozicij in sposobnosti«, »poseben način mišljenja (*ideos*), načelo posebne konstrukcije resničnosti« (Bourdieu 2006: 142), ki ga določajo zgodovinske okoliščine, pa tudi življenjske razmere; gre za določene »sisteme vzorcev opazovanja, presojanja in delovanja« (Bourdieu 2006: 197), ne nazadnje za »specifične produkcijske sile, ki so dediščina vseh prejšnjih rodov« (Bourdieu 2006: 215). Habitus pogojujeta polje in njegov zgodovinski obstoj, hkrati pa je polje kraj, kjer se habitus realizira. Prevajalčev habitus, ki je delno zgodovinsko pogojen, delno pa ga oblikujejo individualne izkušnje in družbene okoliščine, se torej realizira z raznovrstnim delovanjem prevajalca v prevajalskem podpolju literarnega polja. Razprava se osredinja na opis prevajalskega podpolja slovenske književnosti, natančneje na opis položaja in načinov delovanja njegovih glavnih akterjev, tj. prevajalcev.

Delo prevajalca lahko opazujemo na makroravni, ki zajema obdobja, struje, sloge, literarne zvrsti in vrste, avtorje, konkretna dela, ali na mikroravni, torej z vidika izvirnega besedila, preoblikovanja besedila, uporabe prevajalskih tehnik in strategij na leksikalni, skladenjski, semantični ali stilistični ravni. Makroizbire pričajo tudi o stopnji prisotnosti izhodiščne književnosti v literarni zavesti ciljne kulture, estetskih in svetovnonazorskih preferencah ciljnih sprejemnikov in ciljnega literarnega sistema ter pragmatičnih kompetencah prevajalca (Tokarz 2009: 11). Prevajalci slovenske književnosti po letu 1989 so se posvečali tudi drugim dejavnostim v prevajalskem podpolju – urejali so zbirke in antologije, pisali uvodne in spremne besede k prevedenim delom, se ukvarjali s publicistično-popularizatorsko dejavnostjo pri literarnih revijah ter soorganizirali kulturne prireditve, na katerih so sodelovali slovenski avtorji. Največ jih pripada širšemu kulturnemu ali izobraževalnemu polju, nekateri nastopajo hkrati v vlogi prevajalca in avtorja domače književnosti, urednika ali univerzitetnega predavatelja, skratka podobno kot pisatelji (Lahire 2015: 60–86) ne nastopajo v eni sami vlogi, tj. vlogi prevajalca. Njihove makroizbire je treba razumeti kot kontinuiteto prisotnosti slovenske kulture v poljski kulturi, ki sega v 18. stoletje. S prevajanjem del (raziskovalno polje te razprave je omejeno na knjižne prevode) slovenske književnosti po letu 1989 se ukvarjajo prevajalci različnih generacij, ki imajo različne preference pri makroizbirah in uporabljajo različne strategije pri mikroizbirah – te so odvisne od njihovega znanja (tudi jezikovnega), estetskih nazorov in senzibilnosti. Prevajalci poezije so Katarina Šalamun Biedrzycka, Miłosz Biedrzycki, Adam Wiedemann, Agnieszka Będkowska-Kopczyk, Michał Kopczyk, Olga Laić-Krowicka, Karolina Bucka Kustec, Maciej Olszewski, Marcin Warmuz in Marlena Gruda. Za prozo so se specializirali Joanna Pomorska, Wojciech Domachowski, Tomasz Łukaszewicz, Marlena Gruda in Ewa Ziewiec.

Zaradi bistvenih, politično pogojenih sprememb v kulturni in založniški politiki (tudi glede prevodne literature), opustitve centraliziranih založniških programov in prehoda prevodne literature iz državnega v zasebni sektor po letu 1989 sta se spremenila tudi položaj in vloga prevajalcev na Poljskem. Način delovanja le-teh v literarnem polju še vedno ni dokončno ustaljen, nanj veliko bolj kot pred tem obdobjem vplivajo kulturna ekonomija in potrebe trga. Prevajalec tako ob tem, da opravlja svojo glavno vlogo, tj. vlogo prevajalca in medkulturnega posrednika, postaja tudi posrednik med različnimi področji družbenega polja, med kulturo in trgom. Prav prevajalec navadno predlaga avtorja in izbere besedila (včasih ob pomoči drugih posrednikov – raziskovalcev, predstavnikov skupin, ki oblikujejo javno mnenje), povrh pa poskrbi še za pridobitev avtorskih pravic, sofinanciranje prevoda in samo izdajo knjige. Z osebno angažiranostjo, s tem ko predstavlja poljskemu bralcu neznane ali malo znane avtorje, prevzema tudi vlogo literarnega agenta.

Joanna Pomorska prevaja avtorje, katerih dela so priznana v izhodiščni kulturi in pogosto prevajana v tuje jezike (besedila Draga Jančarja, Janija Virka, Božidarja Jezernika). Izbira angažirana dela, ki ponujajo vpogled v širši družbenozgodovinski kontekst, nekatera med njimi poskušajo potegniti črto pod preteklostjo; številna obravnavajo probleme identitete ter bralcu približajo slovensko miselnost. Ta besedila poljskemu bralcu omogočajo konfrontacijo svojih izkušenj z drugačnimi zgodovinskimi izkušnjami Slovenca z drugo svetovno vojno, totalitarizmom ali spremembo družbene ureditve. Hkrati pa se Pomorska odloča za prevajanje univerzalnih del, ki načenjajo vprašanja iskanja identitete, svobode in človeškega dostojanstva, tolerance, etike, čuta za sočloveka in dojemljivosti za drugo kulturo. Po njeni zaslugi se lahko poljski bralec seznanil s slovensko dramatiko, saj je prevedla tudi tri drame (dela Dušana Jovanovića, Matjaža Zupančiča in Simone Semenič); to so edine slovenske drame, ki so bile v celoti objavljene v poljščini po letu 1989. Žal niso izšle v knjižni obliki, temveč v reviji *Dialog*, ki se posveča predvsem sodobni dramaturgiji, tako poljski kot tuji, in objavlja skrbno izbrane prevode najzanimivejših sodobnih tujejezičnih dram. Pomorska ima široko slaviščno izobrazbo in dobro pozna izhodiščno kulturo, odlikuje pa jo tudi sposobnost odkrivanja zanimivih literarnih pojavov, ki pritegnejo pozornost zaradi svoje nenavadnosti, a so kljub temu blizu poljskemu prejemniku. Prevaja literarna dela, ki so v izhodiščni kulturi obravnavana kot simbolni kapital. Poklicno se ukvarja z uredniškim delom pri založbi in tudi to njeno delo pomeni kulturni kapital na področju poljskega jezika. Božena Tokarz ugotavlja, da so prevodi Pomorske blizu enakopomenskosti in da je prevajalka »s svojim mojstrstvom in kompetenca-mi sodobnemu slovenskemu pisatelju [Jančarju, op. M. G.] utrla pot med poljske

bralce« (Tokarz 2011: 269–282). Poleg knjižnih prevodov je Pomorska objavila tudi številne prevode proze v literarnih revijah, pa tudi v časopisih.

Prevajalka, ki je najbolj zaslužna za predstavljanje in promocijo slovenske poezije na Poljskem, je Katarina Šalamun Biedrzycka. Objavila je knjižne in revijalne prevode mnogih slovenskih avtorjev – Tomaža Šalamuna, Aleša Debeljaka, Gregorja Strniše, Uroša Zupana, Primoža Čučnika, Mete Kušar. Bila je pobudnica posebnih revijalnih izdaj ter izdaj pesniških zbirk, avtorske antologije slovenske poezije *Srebro i mech/Mah in srebro* in objave številnih prevodov slovenske književnosti v časopisih (posebni sklopi v revijah *Czas kultury*, *FA-art*, *Studium*, *Krasnogruda*) ter literarnovednih in publicističnih besedil o slovenski književnosti. Njeno najpomembnejše delo na tem področju je monografija o poeziji Antona Podbevška in Antona Vodnika (*Poezja Antona Podbevška i Antona Vodnika w latach dwudziestych XX wieku*, 1980). Kot prevajalka teži k predstavljanju mednarodno priznanih pesnikov, torej tistih, ki jim je pripisan določen simbolni kapital, pa tudi začetnikov. Šalamun Biedrzycka je prevajala tudi otroško leposlovje. Posebnost njenega položaja je, da kot predstavnica izhodiščne kulture (kot Slovenka) živi na Poljskem in poleg tega, da prevaja v slovenščino, prevaja tudi v jezik, ki ni njen materni jezik; je dvojezična in dvokulturna oseba. Slovencem predstavlja poljsko književnost tako s prevajanjem kot s pisanjem izvirnih kritičskih in literarnozgodovinskih besedil. Odlično pozna posebnosti slovenske in poljske književnosti in tudi dela posameznih predstavnikov, zato kot medkulturna posrednica prenaša najpomembnejše pojave v sekundarno kulturo. Pri tem ponuja svoj pogled na hierarhije, ki so se utrdile v literarnozgodovinskem procesu, in svojo vizijo književnosti/poezije »oslabljene racionalnosti«, ki teži k duhovnemu in metafizičnemu izkustvu. Po mnenju Michała Kopczyka je antologija, ki jo je pripravila, svojevrstna reinterpretacija podobe slovenske lirike (z vidika primarnega prejemnika); to,

kar Katarino Šalamun Biedrzycko, kot se zdi, še posebej zanima v slovenski poeziji, kar izbira in kar tako rekoč enoznačno pozitivno vrednoti, pa bi lahko opredelili kot poezijo oslabljene racionalnosti, saj teži k temu, da se lirska izpoved osvobodi družbenega konteksta, se odpove metodični samoanalizi, osredotočanju subjekta na samega sebe, na afirmacijo sveta. (Kopczyk 2013: 178–180)

Precejšnje povečanje števila prevodov slovenske književnosti po letu 1989 je nedvomno tudi posledica uvedbe slovenističnega študija na poljskih univerzah (na Šlezijski univerzi v Katovicah v študijskem letu 1991/92, na Varšavski univerzi v letu 1993/94, na Univerzi v Lodžu lektorat slovenščine obstaja od leta 1995).¹ Slovenistični študijski programi (in pred tem seveda lektorati) so spodbudili učenje slovenščine in spoznavanje slovenske kulture, vzpostavljajo poljsko-slovenskih

¹ Najstarejši lektorat na Poljskem je na Univerzi v Krakovu, ustanovljen je bil že leta 1962.

stikov, pa tudi usvajanje prevajalskih kompetenc in prodor prevajalcev srednje in mlajše generacije.

Prevajalci srednje generacije (Agnieszka Będkowska-Kopczyk, Miłosz Biedrzycki, Michał Kopczyk, Adam Wiedemann) so pretežno prevajali poezijo in so zaslužni za vstop besedil številnih slovenskih pesnikov ter izborov pesmi (tudi antoloških) v poljsko literarno polje. Posebne pozornosti je vredno sodelovanje teh prevajalcev pri širših prevodnih aktivnostih, kot je skupna priprava publikacij (tudi s K. Šalamun Biedrzycko). Pomembno je tudi to, da sta Agnieszka Będkowska-Kopczyk in Michał Kopczyk univerzitetna predavateljca, Miłosz Biedrzycki in Adam Wiedemann pa književnika. Njihove prevajalske izbire se tako opirajo na znanje (slovenistično in polonistično), literarne izkušnje in jezikovni čut. S slovensko književnostjo imajo intenzivne stike, ki zajemajo tudi sodelovanje pri različnih kulturnih dogodkih (skupaj z avtorji prevedenih del) in pri izvedbi literarnih, prevajalskih ali kulturnih projektov. Ti prevajalci posegajo po besedilih, ki jih je potrdila bralska recepcija v izhodiščni kulturi, čeprav z majhno časovno distanco. Prevajajo namreč najnovejšo poezijo, ndr. besedila Uroša Zupana, Primoža Čučnika, Toneta Škrjanca, Braneta Mozetiča, Petra Semoliča, Alojza Ihana, Miklavža Komelja. Pri tem ni zanemarljiv generacijski vidik. Prevajalce pri izboru besedil vodijo tudi njihove lastne in kolektivne (generacijske) potrebe, intelektualni in čustveni nagibi. Prav to najbrž spodbuja A. Będkowsko-Kopczyk, M. Kopczyka in prevajalko poljske in češke književnosti Tatjano Jamnik k predstavljanju širokega spektra poezije žensk. Antologija *Šestnajst slovenskih pesnic/ Szesnaście poetek słoweńskich* (2011), ki so jo pripravili, je prva knjižna izdaja, ki je poljskim bralcem približala dela sodobnih slovenskih pesnic, rojenih po letu 1960.² Prevajalci srednje generacije tako besedila izbirajo predvsem na podlagi svojega kulturnega kapitala (znanje, kulturne kompetence), osebnih interesov in okusa, pa tudi generacijske pripadnosti avtorja. Na njihove izbire vplivajo osebni stiki s slovenskimi avtorji, kar pa bolj ali manj velja tudi za druge prevajalce slovenske književnosti. Treba je dodati, da delovanje prevajalcev srednje generacije v družbenem polju zajema tudi različne popularizatorske dejavnosti; o slovenski književnosti in poljsko-slovenskih stikih pišejo znanstvena besedila (M. Kopczyk) ali kako drugače (v intervjujih, s prijavljanjem prevedenih del za literarne nagrade) priznavajo veljavo slovenski književnosti (M. Biedrzycki, A. Wiedemann), organizirajo kulturne prireditve in prevajalske delavnice (A. Będkowska-Kopczyk). Na številnih področjih in na različne načine tako realizirajo habitus prevajalca in vlogo prevajalca kot aktivnega medkulturnega posrednika.

2 A. Będkowska-Kopczyk je prevedla tudi besedila treh slovenskih pesnic za izbor *Portret kobiecy w odwróconej perspektywie*, ki ga je izdala založba FA-art. Antologija zajema besedila pesnic iz Češke, Slovenije in Ukrajine.

Drugi prevajalci pripadajo najmlajši generaciji, med njimi omenimo Wojciecha Domachowskega, Tomasza Łukaszewicza in Ewo Ziewiec (prevajali so zlasti prozo), Karolino Bucko Kustec, Marcina Warmuza in Macieja Olszewskega (prevajali so poezijo) ter Marleno Gruda (prevajala je prozo in poezijo). Večinoma izbirajo najnovejša dela, ki so trenutno v izhodiščni kulturi priznana in priljubljena. Poljskemu prejemniku omogočajo zelo raznovrstne bralske izkušnje s prevodi proze Aleša Čara, Mihe Mazzinija, Vlada Žabota, Gorana Vojnovića, Maje Novak ter poezije Iztoka Osojnika, Jureta Detele, Klemna Piska in tudi pesnika iz obdobja med prvo in drugo svetovno vojno Srečka Kosovela. Kriteriji makroizbir te generacije prevajalcev so izrazito osebna nagnjenja in želje ter trenutna dinamika literarnega življenja v Sloveniji. Le K. Bucka Kustec upošteva širši, literarnozgodovinski vidik. Izbrala je mdr. vodilnega pesnika medvojnega obdobja, Kosovela, ter poskrbela (skupaj z Boženo Tokarz in Iztokom Osojnikom) za zelo obširen izbor njegovih pesmi, ki zajema tako impresionistično in ekspresionistično kot tudi konstruktivistično obdobje njegovega ustvarjanja. Tomasz Łukaszewicz pa predstavlja habitus prevajalca, razširjen z dispozicijami, povezanimi z založniškim poljem. Bil je soustanovitelj in sodelavec založbe Międzymorze, ki je izdajala slovensko književnost med letoma 2009 in 2011.

Med prevajalci slovenske književnosti – zlasti besedil za izbore in revijalne objave – opazimo tudi priložnostne prevajalce. Med njimi prevladujejo študenti slovenistike iz različnih akademskih središč, med katerimi je marsikateri po študiju opustil prevajanje.

Omenjeni prevajalci kot medkulturni posredniki v delo vlagajo svoj kulturni kapital (jezikovne, retorično-pragmatične, enciklopedične, kulturne kompetence), pri čemer verjamejo – *illusio* (Bourdieu) – v pomen svojega delovanja. S tem delovanjem, ki prispeva k razvoju kulture in mednarodnega sodelovanja, ustvarjajo svojevrsten »simbolni dobiček«. Družbena potrditev kulturnega kapitala prevajalcev so nedvomno nagrade, ki so jih dobili. Priznanja za prevajalsko delo so prejeli J. Pomorska, K. Šalamun Biedrzycka in M. Biedrzycki. Pomorski so za spodbujanje medkulturnega dialoga leta 2017 podelili dve nagradi: na Poljskem nagrado Združenja avtorjev ZAIKS za prevod tuje književnosti v poljščino, v Sloveniji pa mednarodno Pretnarjevo nagrado, ki jo podeljujejo ambasadorjem slovenske književnosti in jezika po svetu.³ K. Šalamun Biedrzycka in M. Biedrzycki pa sta dobila nagrado Wisławe Szymborske za prevod pesniške zbirke Uroša Zupana (glavnega dobitnika tega priznanja). Nagrade kot izraz priznanja v kulturnem polju akumulirajo simbolni kapital in z njihovo pomočjo si prevajalci izboljšujejo položaj v prevajalskem podpolju (Bourdieu 2005). Nagrade torej povečujejo ugled

3 Tudi leta 2007 sta to nagrado dobila Poljaka: Božena in Emil Tokarz.

prevajalskega poklica in so izraz priznanja prevajalčevemu trudu in nadarjenosti, a ob tem je treba opozoriti, da čedalje večje število nagrad v zadnjem času zmanjšuje vrednost nagradjenih del in njihovih avtorjev ter vodi v komercializacijo.⁴ Z vidika popularizacije književnosti, ki ostaja na obrobju literarnega polisistema (Even-Zohar 2009: 195–203), pa nagrade, ki jih prejmejo prevajalci, nedvomno povečujejo ugled te književnosti v ciljni kulturi.

Upoštevajoč tipologijo Jerzyja Jarniewiczza (2012: 23, 26), ki je prevajalce razdelil na ambasadorje in zakonodajalce, ugotovimo, da slovenski prevajalci združujejo obe vloge. Prizadevajo si za predstavitev najbolj reprezentativnih avtorjev, del, literarnih poetik izhodiščne kulture ciljni kulturi, izbirajo avtorje z določenim simbolnim kapitalom, hkrati pa se trudijo, da bi z izbranimi deli navdihnili avtorje in sprejemnike sekundarne kulture ter spodbudili tvoren dialog.⁵ Katarzyna Majdzik takega prevajalca označuje za »križanca,⁶ ambasadorja z zakonodajnimi ambicijami« (Majdzik 2013: 46). To je povezano s tem, da slovenska književnost sodi med t. i. male književnosti in mora prevajalec kot medkulturni posrednik odigrati posebno vlogo in ima popolnoma druge naloge kot avtor prevodov iz velikih svetovnih književnosti (angleške, francoske). To je opazil tudi Ryszard Kapuściński, ki je trdil, da ima

ambadorska vloga prevajalca poseben pomen takrat, ko gre za književnost v jezikih, ki ne spadajo med največje, najbolj znane na svetu. Prevajalčeva vztrajnost in prepričevalna moč lahko v takih primerih odločita o tem, ali se bo neki avtor pojavil na določenem trgu ali ne. Vstopiti na nov trg in pridobiti na njem trajen položaj pa danes ni lahko, saj ob tradicionalni konkurenci v različnih državah vlada prej težnja po zapiranju kot po odpiranju vrat tuji knjigi. (Balcerzan in Rajewska 2007: 470)

Prevajalce slovenske književnosti vodi tudi želja, da bi domačim sprejemnikom omogočili povečanje spoznavne in emocionalne občutljivosti ter nova področja estetskih doživetij (Tokarz 1998: 61). Prav tako jih vodi zanimanje za drugo kulturo, tako za njene značilne kot obrobne pojave. Prevodi so obenem odgovor na notranji imperativ, so posledica *illusia* (Bourdieu) oziroma vere v pomen prevajalskega in izdajateljskega dela ter z njim povezanih estetskih in družbenih učinkov. Prevajalsko delo se opira na »učinek vere« (*illusio*), katerega prvi pogoj je

4 Prim. J. F. English: *Ekonomia prestiżu: nagrody, wyróżnienia i wymiana wartości kulturowej*. Prev. P. Czaplinski in Ł. Zaremba. Warszawa: Narodowe Centrum Kultury, 2013.

5 Nedvomno je ta situacija povezana z dejstvom, da se Jarniewiczzeva razdelitev nanaša na prevajalce angleško-jezične, tj. »dominantne«, »velike« književnosti, v kateri je podoba kanonskih dosežkov v precejšnji meri že ustaljena; v tem članku pa je predstavljen položaj prevajalcev »obrobne«, »majhne« književnosti, ki je v ciljni kulturi razmeroma neznana, malo znana so celo t. i. kanonska dela te književnosti, zato so lahko prevodi navdih za avtorje in spodbuda k dialogu.

6 O prevajalcu križancu piše tudi Božena Tokarz (*Spotkania. Czasoprzestrzeń przekładu artystycznego*. Katowice 2010). Tak položaj prevajalca povezuje z dejstvom, da je prevajalec zasidran v dveh jezikih in dveh kulturah in da mora nenehno prehajati med obojima. »Prevajalec spominja na križanca, ki je nastal v procesu nenehnega prestopanja mej ter ponotranjanja izkušenj s tujo kulturo in jezikom« (294).

sprejemanje pravil igre. »Vera je torej temeljnega pomena za pripadnost polju« (Bourdieu 2008: 93). Običajno jo oseba deli s tistimi, s katerimi sodeluje v izdajateljskem procesu (če se odločijo za objavo dela).⁷ Prevajalci, ki so poznavalci izhodiščne kulture (Tokarz 2010: 20), se zavedajo simbolnega kapitala del, ki so jih izbrali, in prav vera v pomembnost prenosa tega kapitala v sekundarno kulturo naj bi bila najpomembnejši dejavnik, ki odloča o izidu prevoda. Ta vera je – pri prevajanju del t. i. manjših književnosti – tako močna, da prevajalci najpogosteje aktivno sodelujejo v celotnem procesu izdaje dela (poskrbijo za pridobitev avtorskih pravic, sofinanciranje in/ali izdajo knjige). Odločijo se torej za sodelovanje v »igri«, ki ji lahko pripišemo kulturotvorno in kulturnoposredniško vrednost, v tej igri igrajo pomembno vlogo, ker verjamejo v pomen medkulturne komunikacije, in prav sodelovanje v tej je, kot ugotavlja B. Tokarz, temeljna motivacija za prevajanje (Tokarz 2010: 20).

Prevedla Olga Tratar

Literatura

- BALCERZAN, Edward, RAJEWSKA, Ewa (ur.), 2007: *Pisarze polscy o sztuce przekladu. 1440–2005. Antologia*. 2., razširjena izdaja. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie. 470.
- BOURDIEU, Pierre, 2001: *Reguły sztuki. Geneza i struktura pola literackiego*. Prev. Andrzej Zawadzki. Kraków: Universitas.
- BOURDIEU, Pierre, 2005: *The Social Structures of the Economy*. Prev. Chris Turner. Cambridge: Polity.
- BOURDIEU, Pierre, 2006: *Medytacje pascaliańskie*. Prev. Krzysztof Wakar. Warszawa: Oficyna Naukowa.
- BOURDIEU, Pierre, 2008: *Zmysł praktyczny*. Prev. Maciej Falski. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- EVEN-ZOHAR, Itamar, 2009: Miejsce literatury tłumaczonej w polisystemie literackim. Prev. Magda Heydel. BUKOWSKI, Piotr, HEYDEL, Magda (ur.): *Współczesne teorie przekładu. Antologia*. Kraków: Znak, 195–203.
- JANKOWICZ, Grzegorz, MARECKI, Piotr, PAŁĘCKA, Alicja, SOWA, Jan, WARCZOK, Tomasz, 2014: *Literatura polska po 1989 roku w świetle teorii Pierre'a Bourdieu*. Kraków: Korporacja Ha!art.
- JARNIEWICZ, Jerzy, 2012: *Gościnność słowa. Szkice o przekładzie literackim*. Katowice: Znak.

7 V številnih primerih lahko namreč, kot opozarja Bożena Tokarz, opazimo prepad med interesi prevajalcev in disponentov (izdajateljev), kar je vzrok za izdajanje razmeroma majhnega števila prevodov del manj znanih južnoslovanskih književnosti.

- KOPCZYK, Michał, 2013: *Obecność innego. Studia z literatury współczesnej*. Bielsko-Biała: Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej.
- LAHIRE, Bernard, 2015: *Podwójne życie pisarzy*. Prev. Inez Okulska. JANKOWICZ, Grzegorz, TABACZYŃSKI, Michał (ur.): *Socjologia literatury. Antologia*. Kraków: Korporacja Ha!art, 60–86.
- MAJDZIK, Katarzyna, 2013: *Literatura chorwacka i jej polscy ambasadorzy. Uwagi do bibliografii przekładów literatury chorwackiej w Polsce w latach 2007–2013. Przekłady Literatur Słowiańskich 5, 2. del. 43–60*.
- TOKARZ, Bożena, 1998: *Wzorzec, podobieństwo, przypominanie*. Katowice: Wydawnictwo Śląsk.
- TOKARZ, Bożena, 2009: Wstęp. Tokarz, B. (ur.): *Przekłady literatur słowiańskich 1. Wybory translatorskie*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 7–11.
- TOKARZ, Bożena, 2010: *Spotkania. Czasoprzestrzeń przekładu literackiego*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- TOKARZ, Bożena, 2011: W perspektywie poznania i projekcji. O polskim przekładzie zbioru esejów Draga Jančara *Terra incognita*. Tokarz, Bożena (ur.): *Przekłady literatur słowiańskich 2. Formy dialogu międzykulturowego w przekładzie artystycznym*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 269–282.

Summary: Translators of Slovene Literature After 1989

Translators of Slovene literature after 1989 have undertaken various types of activities in the literary field, a translational sub-field: they have edited collections and anthologies, written introductions or afterwards to translations they prepared, they have conducted journalistic and popularizing activities in literary magazines, and also co-organized cultural events with participation of Slovene authors. Oftentimes, they belong to a wider field of culture or science/education, they sometimes combine the roles of a translator and an author of native literature, an editor, an academic teacher. But they never remain in only one role – the role of a translator. As intercultural intermediaries and mediators between various areas of the social field, between culture and the market, they invest cultural capital which they have (linguistic, rhetorical-pragmatic, encyclopedic, cultural competences) believing in the value of actions they take - *illusio*. Their selection and criteria were both symbolic capital of creators, as well as personal interests and tastes, or the need to broaden the cognitive and emotional sensitivity of the secondary culture recipient.

Keywords: Slovene literature, Polish translators, translator's roles, Pierre Bourdieu